

50725859-1	01/12/2015	הארץ - כותרת	עמוד 15	1	8.95x35.8
עות ונפגעי תקיפה מינית מרכז טיוע לנפגעות תקיפה מינית - 23121					

זקנה במסדרון

נורית וורגפט

לאלימות אין גיל

גם נשים זקנות סובלות מאלימות מתמשכת ומותקפות מינית, במשפחה ומחוצה לה. רבות מהן לא מתלוננות, כי "מי יאמין לי"

הרווחה בשל התעללות בשנת 2014, דווחו גם 42 מקרים של התעללות מינית, ומותר להניח שאלה היו מקרים קשים במיוחד ורוב רובם נשים. ד"ר שרה אלון, שמלמדת על התעללות בזקנים באוניברסיטת תל אביב, אמרה שהיקף התופעה ודאי גדול יותר, אך פגיעה מינית בזקנות היא מהנושאים המושקעים ביותר. יש מעט מחקרים בנושא לדבריה, ומאלה שנעשו בארה"ב למשל, עלה שנשים עם דמנציה הן בסיכון גבוה יותר, "כי המתעלל אומר לעצמו, 'היא לא מבינה מה קורה אז מה זה משנה'".

ד"ר אלון סבורה שככלל יש נטייה להכחיש פגיעה בזקנים, ועוד יותר מזה, פגיעה מינית, מפני ש"כולנו עדיין שבויים בתפישה שמיניות קשורה לגיל צעיר, ושוכחים שתקיפה מינית כלל לא קשורה למיניות אלא לאלימות ושליטה. קרה שבהרה צאה שלי קם רופא ואמר, 'זה לא יכול להיות בגיל הזה'. זו אחת הסיבות שנשים בגיל השלישי ממעטות להתלונן, הן חושבות, 'יצחקו עלי, מי יאמין לי'".

ואכן, לעתים קרובות גם אנשי מקצוע לא מזהים או אפילו לא מעלים שאלות שיכולות לכ- וון לנושא, כי הם לא מעלים בדעתם שזה אפשרי. ברכה אמרה שבמרפאה השכונתית קיבלו בלי פקפוק את דבריה, כאשר יחסה סימני חברות על גופה לנפילות, ושלחו אותה לייעוץ תזונתי.

אילו פנתה לאחד המרכזים לסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית, קרוב לוודאי שהיו מלווים אותה למרפאה או לכל מקום אחר, ודואגים שיתייחסו לתלונותיה ברצינות הראויה. אבל היא לא ידעה שיש מרכזים כאלה, וגם אילו ידעה, ספק אם היתה פונה. רק כמה עשרות נשים מבוגרות פונות למרכזים בכל שנה, ורובן מספרות על מקרים מן העבר, כדי לזכות באוון קשבת ויחס מכבד.

אבל העובדה שיש תלונות על תקיפה — מכן זוג או שכן או מטפל — מלמדת כי התופעה אינה זניחה. לדברי מנכ"לית איגוד המרכזים, אורית סר ליציאנו, באזור הדרום בו המרכזים פתוחים גם לנפגעים מאלימות בתוך המשפחה, יש מעט יותר פניות ושם, מעבר לליווי האישי, פועלים גם כאופן מערכתי להגברת המודעות. הם מדריכים צוותי טיפול בבתי אבות ודיור מוגן, איך לזהות ולטפל בנשים שנפגעו, ועושים סדנאות בהן לומדים הזקנות והזקנים איך להתגונן ולמי לפנות. סוליציאנו סבורה שנחוצה תוכנית לאומית למאבק בפגיעה מינית בכל הגילים, ובמיוחד בגיל השלישי.

גירושים של ברכה (שם בדוי) היו קצרים ומהירים: "וויתרתי לו על הפנסיה, על האוטו, על הדירה ועל החסכונות — רק שייתן לי ללכת". עד שהיא הגיעה לרגע הזה שבו התייצבה מול בן זוגה, עברו יותר מ-60 שנים של נישואים קשים, שבהם מכות, אונס והתעללות מינית היו חלק מהשגרה. היא נישאה בשידוך בגיל צעיר מאוד, ו"באותם ימים לא היו מתגרשים", כדבריה. אחר כך נשארה אתו בשביל הילדים, וכשהילדים עזבו והוא יצא לפנסיה, המצב החמיר: "קודם, לפחות בבוקר הוא היה בעבודה, מהפנסיה לא היה לי רגע שקט". היא גרה כיום בדירת חדר — ירושה מקרובת משפחה — ומתקיימת בדוחק מקצבה של הביטוח הלאומי, אבל היא לא מתחרטת: "הגיע רגע שאמרתי, אם אני נשארת עוד דקה אחת, אני מתה".

"אשה צעירה יכולה ללכת למקלט. לאן תלך אשה זקנה"

עורכת הדין אפרת פריימן, שברכה לייצג זקנים ומתמחה בדיני משפחה, סבורה שאפשר היה להשיג הסכם גירושים טוב יותר. אין ספק שניתן היה לפנות ללשכות המשפטיות של ארגוני הנשים, או להיעזר בעורכי הדין המתנדבים בקליניקות לזכויות זקנים ובארגונים כמו "יד ריבה" (מטעם יד שרה). ואולם, מניסיונה פריימן יודעת כי מעטות הן הנשים המבוגרות שיודעות על האפשרויות הללו, וגם הן יעזו לעשות צעד כזה רק לעתים רחוקות. רבות מהנשים שבאו אליה לייעוץ וקיבלו הדרכה למי לפנות, חזרו הביתה ולא עשו דבר.

טעות נפוצה של נשים היא המחשבה כי עם הגיל תפחת האלימות. פריימן פגשה יותר מאשה אחת שהחזיקה מעמד במשך שנים בשל התקווה הזאת. אלה שמחכות, היא אמרה, מגלות שלנשים מבוגרות הרבה יותר קשה לבנות מחדש את חייהן, במיוחד אם הן תלויות בכני הזוג כלכלית. בנוסף, "עם הגיל יש פחות ופחות פתרונות. אשה צעירה שבן זוגה מתעלל בה יכולה להוציא לו צו הרחקה ושיטתה, בעיה שלו. אבל לאן ילך אדם זקן, שאולי בעצמו כבר לא בקו הבריאות? נשים צעירות שקצה נפשן יכולות ללכת למקלט לנשים מוכות, אבל המקלטים הם סביבה צעירה, ולאן תלך אשה זקנה?"

מנתוני משרד הרווחה עולה, שמבין יותר מ-5,000 זקנים שטופלו על ידי רשויות